

Reino Janhunen OH2HK

Publicerad i Radioamatööri 11/1999

Översättning: Thomas Anderssen, OH6NT

En vacker sommardag intervjuade jag Finlands första YL-amatör, Marjatta Kle-mola (f. Kirsi, f.d. OH5YL) i hennes hem på Smedjebacken i Helsingfors. Flank-stöd fick jag av hennes bror Kirre, OH2NR då vi mindes gångna tider från de ti-diga åren av den finska radioamatörverksamheten.

Finlands första YL-amatör

Marjatta var en äkta Viborgsflicka, om någon. Hennes far var vaktmästare vid Viborgs länsstyrelse, som fanns alldeles i stadens centrum. När den äldre storebrodern Kirre, då OH5NR, inledde radiokörandet 1928 var Marjatta ännu skolflicka. När Kirre telegraferade och grejade med sina radioapparater bakom alkovgardinen växte Marjatta så att säga medfött in i radiohobbyn. Då dessutom lokala radioamatörer ofta besökte hemmet för ragchewing, var atmosfären rätt radio- och teknikfylld, fast Marjatta enligt egen ut-sago inte var speciellt kunnig inom tekniken. Armas Wahstedt (senare Valste), då OH5NG, som var radiostationsskötare på Viborgs rundradiostation, drev på Marjatta att gå på en telegrafkurs, vars dragare var en trevlig man, radiotelegrafisten Martti Aho. Många radioamatörer i Viborg har honom att tacka för sina goda telegrafikunskaper. Andra kända lokala radioamatörpåverkare var bl.a. Toivo Kopnen, Eino Metso, Hilmer Sinisalo, Lauri Andman (senare Ainsalo), Eero Valio – vilka allas nycklar redan har tyst-nat.

Den andra kvinnliga amatören i Europa

Radioamatörprovet gick igenom med Armas Valstes kommentar: "Nu kom pojkarna på skam, tjejen har gjort ett gott arbete." Marjatta fick sitt första radioamatörcertifikat 1931 och anropet OH5YL.

Det fanns få kvinnliga radioamatörer i Europa på den tiden; Marjatta var nummer två, för SP3YL, miss Janette Burchard var nummer ett. Amatörgrabbarna körde dem gärna – naturligtvis. Marjatta kommer speciellt ihåg en japansk station J5CC som hördes bra i Europa, med vilken man tuggade trasor på tyska. I gott minne finns också långa QSO:n med W6:orna i Californien, bland dem även amerikafinländare.

Arbetsfördelningen mellan Marjatta och Kirre var klar: Kirre skötte tekniken och Marjatta körde. När Kirre som skolpojke byggde familjens första kristallmottagare hörde man på Moskva. Så småningom fick man även in andra stationer. Hela familjen lyssnade till-sammans då kristallmottagarens hörlurar sattes i en kristallskål som fungerade som resonansbotten – dvs. ett slags passiv förstärkare.

"Lamporna" i den första rörmottagaren var av typerna D1 och D2. Eltillbehörsaffären bakom hörnet levererade de mer sällsynta komponenterna till radiobyggarna. Elverket i Viborg var framstegsvänligt, för i stället för likspänning, som allmänt levererades i vårt land, levererades 110 V växelspanning till abonnenterna, vilket underlättade lösning-arna av strömförsörjningen betydligt.

Från det nostalgiska 30-talet har SRAL:s årsmöten stannat i minnet. Vid dessa var kvinnliga radioamatörer sällsynta undantag, och behandlingen var därefter! När den dåvarande förtroendemannen K. Viljo Virtanen, tidigare OH2OO, ofta svingade mötets ordförandeklubba, skötte Marjatta sekreteraruppgiften. Det är fortfarande en glädje att läsa de med vacker och tydlig handstil skrivna protokollen i förbundets arkiv. Man kom-

mer också väl ihåg de möten som de ursprungliga medlemmarna i Femmornas Klubb hade i runda tornet på Viborgs slott. Även den gången då Eino Metso beställde kubikrötter från köket...

Kriget avbröt det vardagliga slitet

Under krigshösten förbjöds radioamatörernas sändningsverksamhet den 16.9.1939. Apparaterna konfiskerades och försågs med sigill. När männen kommenderades till extraordinär repövning anmälde sig också Marjatta till tjänst som frivillig.

Bilresan hemifrån inleddes med förbundna ögon till Saarela gård, där hon som civil började sköta kontorsuppgifter vid staben för II Armékåren. Efter kriget öppnade sig arbetsmöjligheter vid Lantbruksministeriets olika avdelningar. Där fann hon även den egna livskamraten; en veterinär och doktor av bästa sort. Urho Kekkonen (senare Finlands president) som då ledde ministeriet rekryterade Marjatta som sin sekreterare. I den egenskapen tjänade hon sedan Kekkonen troget i tiotal år.

Efter kriget återkom Marjatta inte mera till amatörbanden även om certifikatet var i skick och anropssignalen hade ändrats till OH2OW. Ibland när tillfälle gavs fördes diskussioner öga mot öga med gamla kompisar t.ex. vis SRAL:s årsmöten. Och diskussionernas ämnen rörde sig ofta vid minnenas guldkantade goda tider...

Den 20-åriga fröken Marjatta, då OH5YL, såg på framtiden med klara ögon under olympiaåret 1936, och Europa fortfarande var någorlunda lungt. Studiofotot är taget i Th. Nyblins ateljé i Viborg. Bild från SRAL:s arkiv.

Kirres och Marjattas gemensamma radiostation från början av trettioalet. Mottagaren står på bordet och sändaren av öppen konstruktion i fönsternischen. Observera de märkbart stora rörspolarna av koppar. Bild från SRAL:s arkiv.